

HESTEBØNNER FLYTTER TIL VANDET JYSK SANDJORD

Miljø- og
Fødevareministeriet

gudsp

Dette projekt medfinansieres af "Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram", (GUDP) under Fødevareministeriet.

I ØkoProtein projektet er der gennemført en del dyrkningsforsøg gennem de sidste tre år.

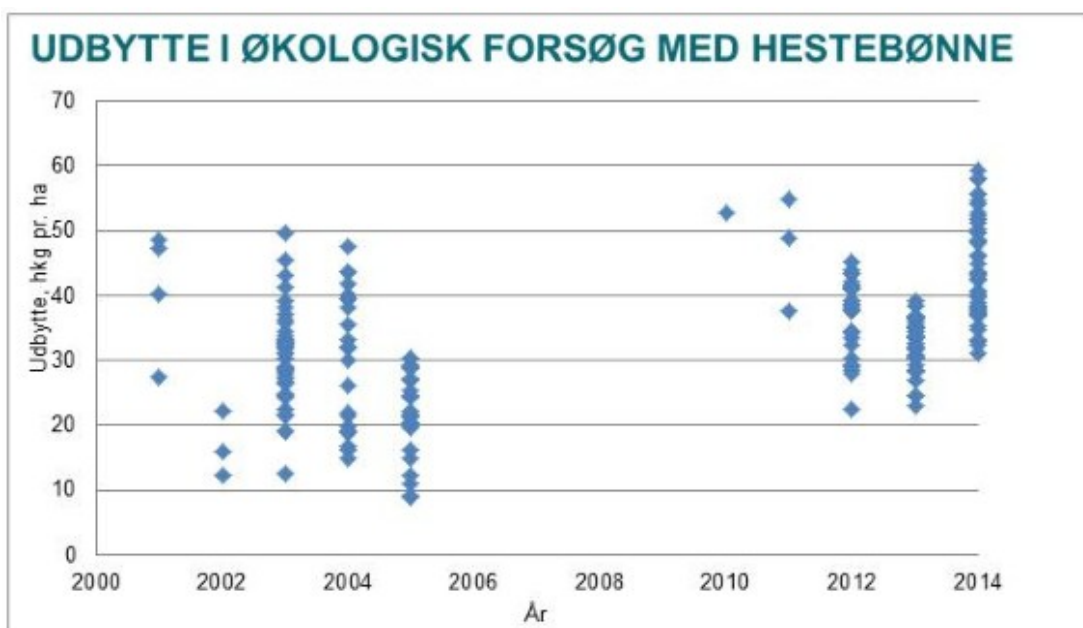
I dag er hestebønner en lille afgrøde, og der er også flere, som tidligere har dyrket hestebønner, der husker på dårlige oplevelser. Men Inger Bertelsen er klar til at aflive en del myter omkring hestebønner, fordi der er sket rigtigt meget, og i dag er dyrkning af hestebønner noget andet end i gamle dage. Inger Bertelsen er chefkonsulent i afdelingen i SEGES Økologi og ekspert i økologisk bælgæd. På et temamøde i projektet ØkoProtein gav hun opskriften på den gode dyrkning af moderne hestebønner.

OPSKRIFT PÅ SUCCES

- Der må ikke være ukrudt i marken, hvor der dyrkes hestebønner, forklarer Inger Bertelsen. Det kan godt være, at hestebønnerne bliver store og kraftige, men i begyndelsen konkurrerer hestebønnerne ikke særligt stærkt med ukrudtet. Derudover er hestebønnerne lang tid på marken inden høst, og når man kommer hen mod høst, så åbner hestebønnerne op, og der bliver for god plads for rod ukrudtet. Jordbårne sygdomme gør, at man ikke bør dyrke hestebønner tiere end hvert femte år. Jordtypen skal man ligeledes tage alvorligt.

- Hestebønnerne skal kun dyrkes på lerjord med god vandforsyning eller på vandet sandjord. Det er vigtigt at få hestebønnerne i jorden så tidligt som muligt. Det kan faktisk ikke blive for tidligt, og der er ikke særlige krav til jordtemperatur. Den skal være tilpas tør efter vinteren, så man kan lave en god jordbearbejdning, siger Inger Bertelsen og nævner, at man sidste år oplevede en jord, der var tørret godt op i overfladen efter vinteren, men den var stadig våd under overfladen, og det betød, at hun oplevede ekstremt mange strukturskadede marker.

UDBYTTE I ØKOLOGISK FORSØG MED HESTEBØNNE

HØJT PLANTETAL

Hestebønnerne skal være af den rigtige sort, der især vælges ud fra aftager og udbytte. Plantetallet må ikke være for lavt, for det er den hurtigste måde at miste udbytte på. Der skal mindst være 40 planter per m^2 . Og faktisk viser forsøg, at man godt kan gå højere op i plantetal omkring 50. – Hellere til den gode side end til det modsatte, siger hun.

Hestebønner har meget forskellig størrelse, og derfor anbefaler Inger Bertelsen, at man beregner, hvor mange kilo, man skal så. Det kan svinge fra 300–500 kg. Hestebønnerne skal

dybt i jorden, 8 cm. Det betyder, at man kan nå at lave to blindharvninger, inden bønnerne bryder overfladen. Hvis det er nødvendigt, kan man fortsætte med at lave ukrudtsharvninger frem til, planterne er 10 cm høje. Hestebønner kan sagtens dyrkes på række. Inger Bertelsen forklarer, at hestebønner er følsomme over for kompakt jord, den skal være porøs og desuden skal man undgå lave arealer.

VIGTIGT MED BESTØVNING

Inger Bertelsen forklarer, at svenske erfaringer har vist 30 pct. merudbytte i hestebønner med en god bibestøvning med vilde bier. Hun anbefaler at hjælpe bibestøvningen på vej med et par stader per hektar.

Høsten finder sted inden midten af september. En myte lyder, at hestebønner kan koste en mejetærsker, men faktisk er det let at høste tørre hestebønner.

UDBYTTER FRA FORSØG

Gennemsnitsudbytter fra de mange dyrkningsforsøg er 32 hkg pr. ha. I 2008 var der ingen forsøg, der lykkedes, men det var også det tørreste år i lang tid og med voldsomme luseproblemer.

- Det er vigtigt i sin risikovurdering af dyrkning af hestebønner at vide, at der engang imellem kommer kraftige luseangreb, som vi som økologer ikke kan gøre noget ved. Der er en risiko ved dyrkning af hestebønner, siger hun. Det gælder om at sikre god vækst i planterne, og dyrker man på sandjord, og kan man ikke vande, så bliver det der, at man ikke får udbytter i de år, hvor der er problemer med tørke og med luseangreb. Inger Bertelsen fortæller, at man i et forsøg i 2013 havde 100 pct. dækning af lus i alle sorter, og alligevel var der 4 ton i udbytte. Det skyldes, at det var et år, hvor der var så god en vækst; planterne groede fra angrebet.

Inger Bertelsen forklarer, at der i perioden fra 2000 er sket meget med sortsudvikling, og at vi er blevet bedre til at dyrke hestebønnerne de rigtige steder. Vi har blandt andet flyttet hestebønnerne vestpå og væk fra Sjælland, hvor der er større risiko for lus.

SORTSVALG

TKV af Fuego, som er den mest populære sort, der dyrkes i Danmark, er på hele 522, og det er ikke så godt, da det betyder noget for både såning og tørring efterfølgende. Inger Bertelsen fortæller, at tyske økologer er glade for sorten Bioro, som har en TKV på 440. Hun forklarer, at forædlingsmålet er hestebønner med små bønner. SEGES er gået i gang med nye sortsforsøg i projektet FABARAS, hvor man kigger på lus og sygdomme. Hun bedyrer, at der er nye og stærke sorter på vej.

God forfrugt

Bælgplanter har en stor værdi i planteavlsskiftet, og der er en god forfrugtsværdi ved hestebønner; mange vil da også gerne have vintersæd efter hestebønner, men man skal passe på. En hestebønneemark kan have gemt mange tidsler, og dem får man at se bagefter. Det skal

man være opmærksom på.

Faktaboks

Projektet Dansk økologisk protein til økologiske husdyr – ØkoProtein – afsluttes i 2015. Formålet med Øko-Protein er, at dyrke danske økologiske proteinafgrøder, og dernæst at bruge dem som foder til de danske økologiske husdyr. Projektet er støttet af Grønt Udviklings- og Demonstrations Program (GUDP) under Fødevareministeriet, Promilleafgiftsfonden for landbrug og Fonden for økologisk landbrug.

Projektet er opdelt i arbejdsopgaver. I markforsøg testes udbytter og kvaliteter af proteinafgrøder. Fra marken leveres proteinafgrøder til forarbejdning via forskellige metoder, der kan gøre afgrøderne egnede som proteinrigt foder. Til slut bliver de producerede foderstoffer testet på fjerkræ, svin og kvæg, og der gennemføres kvalitetstest på slutprodukter, herunder tests af ost på mejeriet Naturmælk. Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet, en række firmaer og flere økologiske landmænd deltager i projektet.

Faktaboks

8 gode råd – succes med hestebønner

- Ingen rodgrødt i marken
- Kun hestebønner hvert 5. år
- Kun på lerjord med god vandforsyning eller vandet sandjord
- Så tidligt – når jorden er tjenlig
- Vælg den rigtige sort
- Plantetal – spar ikke her, 40 planter pr. m² er minimum

Udsæd i kg pr. ha = Ønsket antal planter pr. m² x TKV

Procent markspiring

- Så dybt – lav en god ukrudtsbekæmpelse
- Sørg for god bi bestøvning.

Inger Bertelsen, SEGES forklarer, at vi i dag ved en masse om dyrkning af hestebønner, og udviklingen af nye sorter fortsætter. (Klik på billedet for stor udgave).

Foto: Tomas Brødsgaard Fibiger Nørfelt, SEGES

© 2021 - SEGES Projektsitet